

integráció, cigány kulturális hagyomány, néprajz, népzene, lovári cigányok, Gömör – Felsővály, magyar cigány történelem, kurialista település, cigány mesterségek, mobilitás, szocializálódás, zenei oktatás, nemzeti-etnikai identitás, táncházmozgalom, Martin György

Gömöri cigányok

műfaj: dokumentumfilm

hossz: 60'

év: 2004-2006

Író, szerkesztő, rendező: Szakály István

Szereplő: Agócs Gergely, a gömöri cigányok

Vágó: Kiss Sándor

Operatőr: Bálint Arthur

Producer: Buglya Sándor

Gyártó: Dunatáj Alapítvány

„Amikor elkezdtem gyűjteni, Gömörben minden második faluban volt egy komplett zenekar. Ma az egész megyéből talán egyet tudunk kiállítani, azt is csak úgy, hogy össze kell utaztatni a zenészeket több faluból. Ők is már aggastyánok: Edi bátya Pálfalán a nyolcvanötödiket közelíti, hetvenkilenc éves Berki Pali bátyám, Tamás Jani is túl van a hetvenen, úgyhogy szépen közelítünk egy határhoz. Hiába szól a zene a hangfalakból, ez sokszor nem elég; máshogyan kell az ének az embernek.” Agócs Gergely népzene kutató, zenész a fentieket 2016-ban mondta, tíz évvel a *Gömöri cigányok* című dokumentumfilm elkészülte után. A filmben még láthatjuk azokat a mestereket, akiknek a kihalásával a helyi népzenei hagyomány is megszakadni látszik. Agócs a film szakértő idegenvezetőjeként gyerekkora és egyben népzene gyűjtő körútjai helyszíneire, a szlovákiai Gömör térségébe kalauzolja a nézőket. A film a helyi cigányzenéről, és azon túl az itt élő cigányok szellemi és tárgyi kultúrájáról, valamint a többség és a kisebbség egymásra utalt életéről nyújt átfogó képet. Agócs Gergely alapos néprajzi-antropológiai, valamint tágabban társadalmi, történelmi és kulturális jártassága, helyismerete, kapcsolatai és közvetlen természete révén valódi kulturális közvetítő, és az ő segítségével a néző is részletgazdag tudás birtokába juthat. A zenészekkel folytatott beszélgetéseket újra és újra közös alkalmi (otthoni, ünnepi) zenélések szakítják meg, melyeknek a tánc és az ének természetes kísérői. A kérdések nyomán megismerjük a zenei hagyomány továbbadásának módjait, a mester-tanítvány rendszert, a változó körülmények folytán kialakuló új típusú szolgáltatásokat (pl. a külföldi zenélést); a beszélgetők híres zenészeket emlegetnek fel, hagyományokról és szokásokról mesélnek a kérdezőnek. Bár Agócs Gergelynek van egy-két provokatív elmélete a mai magyar társadalomról és benne a romákról, pl. hogy a többségi társadalom felől érkező integrációs kényszer nem használ a cigányoknak, vagy, hogy a segély leszoktatja a cigányokat a munkáról. (Kiegészíthetnénk, hogy a segély mindenki másra hasonló hatással van.) Mégis, szándéka szerint és jól érthetően nem az áldozathibáztatás népszerű narratíváját erősíti, hanem az állampolgárait végső soron mégis magára hagyó állami ellátórendszert és annak elégtelen működését kritizálja. (M.A.)

A filmhez tartozó linkek:

<http://www.televizio.sk/2016/12/gomori-ciganyok-%E2%80%A2-agocs-gergely-filmje/>

<https://port.hu/adatlap/film/tv/gomori-ciganyok-gomori-ciganyok/movie-83636>

Szakirodalom:

A hagyomány hiánya komoly nemzetbiztonsági kockázatot jelent. Sallai László interjúja

Agócs Gergelyvel, *Librarius*, 2016. február 15, [https://librarius.hu/2016/02/15/agocs-gergely-](https://librarius.hu/2016/02/15/agocs-gergely-a-nepdalok-hiany-a-komoly-nemzetbiztonsagi-kockazatot-jelent/?utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_201812)

[a-nepdalok-hiany-a-komoly-nemzetbiztonsagi-kockazatot-](https://librarius.hu/2016/02/15/agocs-gergely-a-nepdalok-hiany-a-komoly-nemzetbiztonsagi-kockazatot-jelent/?utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_201812)

[jelent/?utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_201812](https://librarius.hu/2016/02/15/agocs-gergely-a-nepdalok-hiany-a-komoly-nemzetbiztonsagi-kockazatot-jelent/?utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_201812)

A kitüntetés megerősít abban, hogy az elmúlt évtizedekben jó úton jártam. Agócs Gergely és

Farkas József gondolatai az elismerésről, Atempo.sk, 2018. augusztus 21,
<http://www.atempo.sk/hirek/93-interju/17010-a-kituntetes-megerosit-abban-hogy-az-elmult-evtizedekben-jo-uton-jartam-agocs-gergely-es-farkas-jozsef-gondolatia-az-elismeresrol.html>
Agócs Gergely: A mesterség elsajátításának társadalmi intézménye a cigányzenészek körében. Szlovákiai magyar példák, Fórum - Társadalomtudományi Szemle. A szlovákiai magyar tudományos műhelyek folyóirata, 3. évf. 1. sz. (2001), p. 151-166.